ŞEMS-ÜL-EİMME HULVÂNÎ

Hanefî mezhebi fıkıh âlimlerinin büyüklerinden. İsmi, Abdülazîz bin Ahmed bin Nasr el-Hulvânî el-Buhârî'dir. Künyesi Ebû Muhammed, lakabı Şemsüddîn ve Şems-ül-eimme'dir. Daha çok Hulvânî (veya Halvânî) diye anılır. Halvânî, tatlıcı demektir. 456 (m. 1064) senesinde Buhârâ'da vefât etti. Vefât için başka târihler de rivâyet edilmiştir.

Şems-ül-eimme Hulvânî (radıyallahü anh), fıkıh ilmini Ebû Ali en-Nesefî'den, hadîs ilmini Muhammed bin Sâlih'den öğrendi. Ayrıca başka âlimlerle de görüşüp, sohbet etti. Kendisinden de; babası Muhammed Ali, Şems-ül-eimme Serahsî, Ebü'l-Fadl-ı Zernicerî ve başka zâtlar ilim öğrendiler. Buhârâ'da, o zamanda bulunan âlimlerin İmâmı, en yükseği idi. Ömrünün sonuna doğru Keş şehrine gittiği ve orada vefât edip sonra Buhârâ'ya nakledildiği de rivâyet edilmektedir. Şems-ül-eimme Hulvânî (radıyallahü anh), fıkıhdan başka hadîs ve diğer ilimlerde de derin âlim idi.

Yedi tabaka olan fıkıh âlimlerini, Kemâl Paşazâde Ebû Süleymân efendi, Vakfunniyyât kitabında anlatırken, "Üçüncü tabakada olan âlimler, mes'elelerde müctehid olanlardır. Bunlar, mezheb reîsinin bildirmediği mes'eleler için, mezhebin usûl ve kaidelerine göre ahkâm çıkarırlarsa da, mezheb imamına uygun çıkarmaları şarttır. Tahâvî (238-321 Mısır'da), Hassâf Ahmed bin Ömer (261 Bağdad'da), Abdullah bin Hüseyn Kerhî (340), Şems-ül-eimme Hulvânî (456) Buhârâ'da; Şems-ül-eimme Serahsî (483), Fahr-ül-İslâm Ali bin Muhammed Rezdevi (400-482 Semerkand'da), Kâdıhân Hasen bin Mensûr Fergânî (592) ve benzerleri gibi..." buyurmaktadır.

Şems-ül-eimme Hulvânî (radıyallahü anh) buyurdu ki:

"Misâfire uyan mukim kimse, İmâm ikinci rek'atde selâm verince, kalkıp iki rek'at daha kılarken, yalnız başına kıldığı bu üçüncü ve dördüncü rek'atlarda Fâtiha okumalıdır."

"Hayvan üzerinde kıbleye karşı durup, namazda iken, hayvan kıbleden dönerse, farz namaz kabûl olmaz. Bir rükn kadar kıbleden ayrılmamalıdır."

"Elinde emânet bulunan kimse, emânet sahibi ölürse, emâneti vârislerine verir. Vârisleri yoksa, Beyt-ül-mâl'a verir. Beyt-ül-mâl'a verince zayi olacak ise, kendi kullanır veya Beyt-ül-mâl'dan nasîbi olanlara verir."

"Ezana dil ile değil, ayak ile icabet etmelidir. Dil ile icabet edip mescide gitmeyen, namaza icabet etmiş olmaz."

"Ramazan ayının başlaması, hilâlin görülmesi ile olur. Hilâlin doğması ile başlamaz. Hesâb, hilâlin doğduğu geceyi bildirdiği için, Ramazân-ı şerîf ayının başlaması hesâb ile anlaşılmaz, iki âdil şahidin şehâdet etmesi-ile veya kadılık yapanın hüküm vermesi ile bir yerde Ramazan başlayınca, dünyânın her yerinde oruca başlamak lâzım olur. Hac, kurban ve namaz vaktleri böyle değildir. Bunlar, vaktlerinin bir yerde ma'lûm olması ile, başka yerlerde de öyle olmaları lâzım gelmez."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-5, sh. 243

2) El-A'lâm cild-4, sh. 13

3) Hediyyet-ül-ârifîn cild-1, sh. 587

4) Tabakât-ı Taşköprü zâde sh. 70

5) Fevâid-ül-behiyye sh. 95

6) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 1073

7) İslâm Ahlâkı sh. 438